

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.18.2.2025

Andrzej Chrobak
Państwowy Graniczny Inspektor
Sanitarny w Przemysłu
Graniczna Stacja Sanitarno-
Epidemiologiczna w Przemysłu

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/035 Działania organów państwa w zakresie importu owoców.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Graniczna Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Przemyślu.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Chrobak, Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Przemyślu¹, od 29 października 2024 r. do nadal. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Andrzej Borowski, PG Inspektor Sanitarny w Przemyślu, od 1 marca 2008 r. do 28 października 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań w zakresie granicznych kontroli sanitarnych importowanych owoców.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do dnia zakończenia kontroli z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.
Kontroler	Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/100/2025 z 1 sierpnia 2025 r.

(akta kontroli t. I str. 4)

¹ Dalej PG Inspektor Sanitarny.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizowanie zadań dotyczących granicznych kontroli sanitarnych importowanych owoców przez Graniczną Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Przemyślu⁴.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Kontrole graniczne przeprowadzano w oparciu o zatwierdzone procedury urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością, a także zalecenia i wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego, które realizowano bez zbędnej zwłoki i terminowo udzielano informacji dotyczących stanu ich realizacji.

Graniczne Punkty Kontroli Sanitarno-Epidemiologicznej w Korczowej i w Medyce przeprowadzały kontrole spełniania wymagań zdrowotnych importowanych owoców w ramach posiadanych kompetencji i przy wykorzystaniu dostępnych narzędzi i systemów. Wyniki tych kontroli były raportowane do Głównego Inspektora Sanitarnego zgodnie z zaleceniami i w wymaganych terminach. Rzetelnie i terminowo rozpatrzono złożoną przez importera skargę na działalność GSSE. Prawidłowa była także współpraca GSSE z innymi inspekcjami w zakresie granicznych kontroli sanitarnych obejmująca m.in. bieżącą wymianę informacji dotyczących owoców przywożonych z państw spoza UE na teren Rzeczypospolitej Polskiej z wykorzystaniem m.in. systemu informatycznego PKWD – Single Window.

Stwierdzona nieprawidłowość polegająca na niesporządzaniu metryki dokumentacji w sprawach objętych niniejszą kontrolą oraz nieuwierzytelnianie kopii dokumentacji zalegających w aktach spraw nie miały wpływu na ocenę NIK.

III. Realizacja zadań w zakresie importu owoców.

Opis stanu faktycznego

Graniczne kontrole sanitarne realizowane były przez Oddział Nadzoru Sanitarnego z sekcjami⁵: Graniczny Punkt Kontroli Sanitarno-Epidemiologicznej w Korczowej, Graniczny Punkt Kontroli Sanitarno-Epidemiologicznej w Medyce oraz Graniczny Punkt Kontroli Sanitarno-Epidemiologicznej w Jasionce.

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z 24 września 2007 r. w sprawie wykazu przejść granicznych właściwych dla przeprowadzania granicznej kontroli sanitarnej⁶ przez ww. przejścia graniczne środki spożywcze oraz materiały lub wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością podlegające granicznej kontroli sanitarnej mogły być wprowadzane na teren Wspólnoty Europejskiej.

Graniczne kontrole sanitarne importowanych owoców przeprowadzały Graniczne Punkty Kontroli Sanitarno-Epidemiologicznej⁷ w Korczowej i w Medyce.

Z 32 pracowników GSSE wykonujących czynności kontrolne, 24 (75%) wykonywało zadania dotyczące kontroli w zakresie m.in. importu owoców. Na dzień 1 stycznia 2022 r., 2023 r., 2024 r., 2025 r. w GPKS w Korczowej zatrudnionych było odpowiednio: 15, 16, 17, 15 osób, w GPKS w Medyce zatrudnionych było odpowiednio: 9, 9, 9, 11 osób.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej GSSE.

⁵ <https://www.gov.pl/web/gsse-przemysl/organizacja>.

⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 507.

⁷ Dalej GPKS.

Liczba granicznych kontroli sanitarnych importowanych owoców, które przeprowadzono w latach 2022-2025 (I półrocze), wynosiła odpowiednio:

- 2077 (w tym zakończonych dokumentami CHED-D⁸ - 1039, liczba wydanych świadectw dla owoców zawartych w załączniku do rozporządzenia w sprawie wykazu towarów, które podlegają granicznej kontroli sanitarnej⁹ - 1038),
- 1348 (w tym zakończonych dokumentami CHED-D - 779, liczba wydanych świadectw dla owoców zawartych w załączniku do rozporządzenia ws. wykazu towarów podlegających granicznej kontroli sanitarnej - 569),
- 812 (w tym zakończonych dokumentami CHED-D - 590, liczba wydanych świadectw dla owoców zawartych w załączniku do rozporządzenia ws. wykazu towarów podlegających granicznej kontroli sanitarnej - 221),
- 173 (w tym zakończonych dokumentami CHED-D - 142, liczba wydanych świadectw dla owoców zawartych w załączniku do rozporządzenia ws. wykazu towarów podlegających granicznej kontroli sanitarnej - 31).

W rezultacie przeprowadzonych kontroli PG Inspektor Sanitarny w okresie objętym kontrolą wydał 43 decyzje (w tym 14 dotyczących owoców) o zakazie wprowadzenia importowanych partii środków spożywczych do obrotu i produkcji na terenie Unii Europejskiej w GPKS w Korczowej i Medyce, i tak:

- w 2022 r. - osiem decyzji odmownych, żadna nie dotyczyła importowanych owoców,
- w 2023 r. - 32, w tym 13 dotyczyło importowanych owoców¹⁰ (kraj pochodzenia - Ukraina),
- w 2024 r. - trzy, w tym jedna dotyczyła importowanych owoców¹¹ (kraj pochodzenia - Ukraina)¹²
- w I półroczu 2025 r. nie było decyzji odmownych.

W GPKS w Medyce w 2022 r., 2023 r., 2024 r. przeprowadzono po jednej granicznej kontroli sanitarnej owoców. Pozostałe zostały przeprowadzone przez GPKS w Korczowej w ilościach odpowiednio: 2076, 1347, 810, 173.

⁸ CHED-D to skrót od Common Health Entry Document – Non-Animal Origin. Jest to elektroniczny dokument celny wykorzystywany w Unii Europejskiej do zgłaszania przesyłek żywności, pasz i innych produktów pochodzenia niezwierzęcego, które podlegają granicznej kontroli sanitarnej. Dokument ten, wypełniany w systemie [TRACES-NT](#) Komisji Europejskiej, służy jako podstawa do dokonania kontroli przez Państwową Inspekcję Sanitarną (Sanepid) i pozwala na wjazd towaru do Unii Europejskiej.

⁹ Dz. U. Nr 272 poz. 1612, dalej rozporządzenie ws. wykazu towarów podlegających granicznej kontroli sanitarnej.

¹⁰ Jagoda czarna mrożona – dwie próbki, malina mrożona – siedem próbek, truskawka mrożona – jedna próbka, śliwka mrożona – trzy próbki.

¹¹ Malina mrożona – jedna próbka.

¹² Ustalono na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach o działalności kontrolno-represyjnej oraz w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego MZ-45 za lata 2022-2024.

Pomieszczenia, w których mieściły się GPKS w Korczowej i Medyce zostały użyczone GSSE przez Zakład Drogowych Przejść Granicznych w Korczowej¹³.

GPKS w Korczowej mieścił się w pięciu pomieszczeniach: pracownia badań organoleptycznych, pokój wagowy/przechowywania próbek, pokój biurowy, pokój biurowy/przyjęcia próbek, pokój socjalny, wc z natryskiem i szatnia. W wyniku oględzin pomieszczeń GPKS w Korczowej ustalono m.in., że były wyposażone m.in. w: ciepłąkę, dwie chłodziarko-zamrażarki, dwa mikroskopy, szafy z przyborami do poboru próbek, szafy na dokumenty, stoły laboratoryjne, wagi laboratoryjne, stanowiska komputerowe z drukarkami. Łączna powierzchnia użyczona na potrzeby GPKS wynosiła 86,93 m². Pomieszczenia były klimatyzowane. Za wyjątkiem pokoju wagowego pozostałe pomieszczenia miały dostęp do światła dziennego.

W Medyce pomieszczenia GPKS zajmowały ogółem 81,94 m². W ich skład wchodziły trzy pomieszczenia biurowe ze stanowiskami komputerowymi, punkt obsługi klienta, pokój przyjęcia próbek wyposażony m.in. w dwa stoły laboratoryjne, lodówkę z zamrażarką, szafki do przechowywania wyposażenia potrzebnego do przeprowadzania granicznych kontroli sanitarnych i przechowywania próbek, zaplecze sanitarne i socjalne z aneksem kuchennym. Dwa pomieszczenia biurowe były klimatyzowane. Dostęp do pomieszczeń był możliwy poprzez indywidualną kontrolę dostępu (chip). Wszystkie pomieszczenia były przestronne z dostępem do światła dziennego.

W GPKS w Medyce samochody przewożące towar do granicznej kontroli sanitarnej oczekiwały na przeprowadzenie kontroli na miejscu wyznaczonym przez służby administracji celno-skarbowej. Kontrolę przewożonego towaru prowadzono na zadanej rampie dla samochodów towarowych.

W GPKS w Korczowej samochody przewożące towar do granicznej kontroli sanitarnej oczekiwały na przeprowadzenie kontroli na parkingu drogowego przejścia granicznego przeznaczonym dla samochodów-tir, na placu odpraw. Wyjście na plac odpraw było możliwe poprzez kontrolę dostępu (osobista dla każdego z pracowników).

GPKS w Korczowej i w Medyce nie były wyposażone w doki rozładownicze z dostępem do chłodni i do mroźni.

(akta kontroli t. I str. 9-133, 137-157, 202-217, 283-285, 492-500, t. III str. 3-12)

¹³ Umowa użyczenia z 2 marca 1998 r., aneksowana pięciokrotnie, ostatni aneks nr 5 z 16 września 2025 r.

2. Łączna liczba próbek pobranych i zbadanych podczas granicznej kontroli sanitarnej owoców przywożonych do RP z państw niebędących członkami UE w latach 2022-2024 była następująca:

- 87 w 2022 r. - 80 próbek jagody czarnej mrożonej, pięć - maliny mrożonej, po jednej - truskawki mrożonej i czarnej porzeczki mrożonej. W siedmiu próbkach wykonano oznaczenie pozostałości pestycydów, w 80 - badania radionuklidów (Cs-137¹⁴).

Liczba wszystkich granicznych kontroli sanitarnych owoców wynosiła 2077, co oznacza, że próby owoców importowanych do badań laboratoryjnych zostały pobrane w 4,2% granicznych kontrolach sanitarnych.

- 202 w 2023 r. - 92 próbki jagody czarnej mrożonej, w tym dwie, które nie spełniały wymagań na podstawie dokumentacji niezgodnej z przepisami¹⁵, 81 - maliny mrożonej, w tym siedem, które nie spełniały wymagań z uwagi na przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu¹⁶ pozostałości pestycydów, dziewięć - truskawki mrożonej, w tym jedna próbka, która nie spełniała wymagań z uwagi na przekroczenie NDP pozostałości pestycydów, cztery - czarnego bzu mrożonego, cztery - borówki świeżej amerykańskiej, trzy - jabłka świeże, trzy żurawiny mrożonej, dwie próbki śliwki suszonej, w których stwierdzono przekroczenie NDP pozostałości pestycydów, po jednej próbce żurawiny schłodzonej, porzeczki czarnej mrożonej, borówki czerwonej/brusznicy mrożonej, śliwki mrożonej.

W 109 próbkach wykonano oznaczenie pozostałości pestycydów, w 93 - badania radionuklidów (Cs-137).

Liczba wszystkich granicznych kontroli sanitarnych owoców wynosiła 1348, co oznacza, że próby owoców importowanych do badań laboratoryjnych zostały pobrane w 15% granicznych kontrolach sanitarnych.

- 107 w 2024 r. - 73 próbki jagody czarnej mrożonej, 21 maliny mrożonej, w tym jedna nie spełniała wymagań dotyczących granicznej kontroli sanitarnej - stwierdzono pleśń, trzy próbki truskawki mrożonej, trzy próbki porzeczki czarnej mrożonej, dwie próbki dzikiej róży mrożonej, po jednej próbce - borówki czerwonej/brusznicy mrożonej, borówki bagiennej mrożonej, żurawiny mrożonej, jeżyny mrożonej, porzeczki czerwonej mrożonej.

W 31 próbkach wykonano oznaczenie pozostałości pestycydów, w 76 - skażenia promieniotwórcze.

Liczba wszystkich granicznych kontroli sanitarnych owoców wynosiła 812, co oznacza, że próby owoców importowanych do badań

¹⁴ Cs-137 - radioaktywny izotop cezu, produkt rozpadu jądrowego, o czasie półtrwania około 30 lat, ulega rozpadowi beta, emitując promieniowanie gamma, które jest szkodliwe dla zdrowia i życia w wyższych stężeniach. Izotop ten jest produktem ubocznym awarii reaktorów jądrowych, dlatego owoce runa leśnego z terenów Ukrainy, takie jak jagoda czarna, żurawina, jeżyna borówka, brusznica bada się w kierunku promieniowania ww. pierwiastka.

¹⁵ Przedstawione do granicznej kontroli sanitarnej wyniki badań radiologicznych zostały wydane szybciej niż 6 miesięcy, tj. powyżej czasu ważności badań - niezgodne z rozporządzeniem WE 1158/2025, art. 4 ust. 2 lit. c.

¹⁶ Dalej NDP.

laboratoryjnych zostały pobrane w 13,2% granicznych kontrolach sanitarnych.

- 23 w 2025 r. zbadano 19 próbek jagody czarnej mrożonej, trzy próbki – żurawiny mrożonej, jedną próbkę – maliny mrożonej.

W próbkach nie stwierdzono ani skażeń promieniotwórczych, ani NDP pozostałości pestycydów.

Liczba wszystkich granicznych kontroli sanitarnych owoców wynosiła 173, co oznacza, że próby owoców importowanych do badań laboratoryjnych zostały pobrane w 13,3% granicznych kontrolach sanitarnych.

Pismem z 7 maja 2021 r.¹⁷ Główny Inspektor Sanitarny poinformował wojewódzkich i granicznych inspektorów sanitarnych o tym, że w 2021 r. w ramach urzędowej kontroli i monitoringu żywności zostanie zrealizowane we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi¹⁸ *Porozumienie dotyczące badania pozostałości pestycydów w żywności importowanej*¹⁹. W pismach i wytycznych kierowanych z GIS do GSSE zostało ono nazwane *Programem badania pozostałości pestycydów w żywności importowanej*.

Od 1 czerwca 2021 r. w ramach urzędowej kontroli i monitoringu żywności rozpoczęło się badanie przez Główny Inspektorat Sanitarny²⁰ we współpracy z MRiRW²¹ pozostałości pestycydów w żywności importowanej. W ramach tego *Porozumienia* przewidziano zbadanie po 500 próbek żywności pobranych w ramach granicznej kontroli sanitarnej i żywności importowanej będącej już na rynku polskim przez organy PIS w 2022 r., 2023 r., 2024 r., 2025 r. Badania te były realizowane przez laboratorium Instytutu Ogrodnictwa - Państwowego Instytutu Badawczego w Skierniewicach²². Koszty badań były pokrywane z budżetu MRiRW. Po stronie PIS były koszty pobrania próbek i ich transport do laboratorium, o czym GSSE była pisemnie corocznie informowana przez GIS.

W 2022 r., 2023 r., 2024 r., 2025 r. pismami GIS informował GSSE o kontynuacji ww. *Porozumienia*. Realizacja badań pobranych próbek żywności, w tym owoców, była raportowana w systemie jako *Program MRiRW*. Podstawę doboru pestycydów do badań stanowił skoordynowany program monitoringu UE zawarty w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (WE) 2022/741 z dnia 13 maja 2022 r. dotyczący wieloletniego skoordynowanego unijnego programu kontroli na lata 2023, 2024, 2025²³. Zgodnie z wytycznymi GIS w przypadku próbek z kontroli granicznej wykonanie analiz i przesłanie wyników nie mogło trwać dłużej niż cztery dni robocze, w przypadku próbek w ramach urzędowej kontroli planowanej – 14 dni roboczych, liczonych od dnia następującego po dniu przyjęcia próbki przez laboratorium. Założenia *Porozumienia z MRiRW* były analogiczne w latach 2022-2025 i dotyczyły produktów importowanych z krajów

¹⁷ BŻ.PS.423.10.2021 z 7 maja 2021 r.

¹⁸ Dalej MRiRW.

¹⁹ Dalej *Porozumienie*.

²⁰ Dalej GIS.

²¹ Pismo informujące o tym zostało rozesłane do wojewódzkich i granicznych inspektorów sanitarnych 28 maja 2021 r. znak pisma BŻ.PS.423.10.2021.

²² Dalej IO-PIB.

²³ Wcześniej podstawę doboru pestycydów do badań stanowił skoordynowany program monitoringu UE zawarty w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (WE) Nr 2020/585 z 27.04.2020 r. dotyczący wspólnotowego programu kontroli na lata 2021-2023.

trzecich, a w przypadku ich braku z krajów UE, które można było porównać do produkcji krajowej.

W związku z realizacją badania żywności (w tym owoców) w kierunku NDP zawartości pestycydów m.in. kierownik GSSE został zobligowany do zgłoszenia na roboczo propozycji matryc, których uwzględnienie byłoby zasadne biorąc pod uwagę m.in. dostępność produktów na rynku, profil zakładów produkcyjnych, wielkość importu. Asortyment do badań wraz z liczbą prób do analiz laboratoryjnych GSSE corocznie przekazywała do GIS.

Pismem z 23 maja 2023 r. GIS poinformował GSSE o przyznaniu przez MRiRW na jego wniosek dodatkowej puli 1800 próbek produktów rolnych pochodzących z Ukrainy do badań w kierunku pestycydów²⁴. Badania w ramach dodatkowej puli były wykonywane w IO-PIB. Główny Inspektor Sanitarny w piśmie z 23 maja 2023 r. przekazał także wytyczne co do raportowania wyników badań monitoringowych pozostałości pestycydów, i tak: pobrane próbki żywności z Ukrainy, oznakowane jako *dodatkowa pula* w systemie przeznaczonym do raportowania wyników badań monitoringowych powinny być raportowane, jako *Program MRiRW - dodatkowa pula*, próbki żywności zbadanej w ramach tzw. 500 próbek należało raportować jako *Program z MRiRW*.

Zgodnie z ww. pismem od 23 maja 2023 r. nie należało pobierać w ramach *Porozumienia z MRiRW* (dotyczącego 500 próbek²⁵) próbek produktów z Ukrainy, które zaplanowano pobierać w ramach tzw. *dodatkowej puli* MRiRW. W 2023 r. było to 1800 próbek, w 2024 r. - 1000 próbek, natomiast w 2025 r. - obowiązywała GSSE w Przemysłu tylko pula 1000 próbek, nie nałożono na GSSE w Przemysłu obowiązku zbadania 500 próbek, tak jak to było w latach 2022-2024.

W latach 2022-2025 (I półrocze) GIS zwrócił się do GSSE o przekazanie danych dotyczących szacunkowej liczby importowanej żywności zgłaszanej do granicznej kontroli sanitarnej, a także propozycję liczby próbek do pobrania, celem opracowania planu pobierania próbek w ramach *Porozumienia z MRiRW* (dotyczącego 500 próbek). W odniesieniu do *Porozumienia z MRiRW* dotyczącego zbadania produktów w ramach *dodatkowej puli* nie obowiązywały plany co do rodzaju planowanego do zbadania rodzaju asortymentu.

W 2022 r. w GSSE w Przemysłu zaplanowano zbadanie 25 próbek, w tym pięć próbek owoców (malina). W 2023 r. plan poboru próbek przewidywał 35 próbek do analizy, w tym owoce stanowiły trzy (maliny – dwie próbki, truskawka – jedna). W 2024 r. plan poboru próbek uwzględniał 54 próbki do analizy, w tym owoce stanowiły 12 próbek (maliny – pięć, truskawki – cztery, jabłka – trzy). W 2025 r. plan poboru próbek uwzględniał 44 próbki, w tym owoce stanowiły 18 próbek (maliny – 12, borówki amerykańskie – dwie, truskawki – cztery).

²⁴ BŻ.PS.423.5.2023 z 23 maja 2023 r.

²⁵ Z innych krajów UE i importowanych z krajów trzecich: BŻ.PS.423.5.2023 z 23 maja 2023 r.

GSSE wywiązywała się z założonego przez GIS planu poboru owoców do badań laboratoryjnych w ramach *Porozumienia z MRiRW*.

Niezależnie od badań w ramach *Porozumienia z MRiRW*, GSSE przeprowadziła badanie prób owoców zgodnie z planem pracy GIS, i tak: w 2022 r. – 80 próbek w kierunku skażeń promieniotwórczych, w 2023 r. – 93 próbki w kierunku skażeń promieniotwórczych, w 2024 r. 76 próbek w kierunku skażeń promieniotwórczych, 1 – w kierunku pozostałości pestycydów, 1 – badanie organoleptyczne, w 2025 r. – 22 próbki w kierunku skażeń promieniotwórczych. W 2024 r. pobrano dwie próbki maliny mrożonej, jedną zbadano w kierunku zawartości pozostałości pestycydów, zaś drugą pod kątem organoleptyki. Badania te nie były objęte finansowaniem wynikającym z *Porozumienia z MRiRW*. W decyzji ustalono importerowi opłatę za transport próbek (142,93 zł) i ich badania laboratoryjne (960,00 zł) wykonane w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej²⁶ w Rzeszowie i w Warszawie.

W dniu 3 maja 2023 r. Dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa Żywności i Żywnienia z GIS wysłał mail²⁷ do GSSE o kontynuowaniu wzmożonych, skrupulatnych kontroli polegających na przeprowadzaniu 100% oględzin i 100% poboru prób w odniesieniu do produktów importowanych z Ukrainy. Nie przedłożono w trakcie kontroli pism, z których wynikałoby od jakiej daty takie działania podjęto. Polecenie dotyczące wykonywania 100% poboru prób do badań laboratoryjnych zostało ustnie odwołane w dniu następnym, tj. 4 maja 2023 r. Informacja o tym była zawarta w raporcie dziennym spisany przez pracowników GPKS²⁸.

Pismem z 17 kwietnia 2025 r.²⁹ GIS nałożył na WSSE i GSSE obowiązek pobierania do badań produktów na obecność pozostałości acetamiprydu³⁰ w szczególności porzeczek czarne, czerwone i białe pochodzące z importu i innych krajów UE. Jak wyjaśnił PG Inspektor Sanitarny, *w dotychczas uzyskanych wynikach badań z IO PIB w Skierniewicach i WSSE w Warszawie dot. owoców i innych produktów rolno-spożywczych wykazywano badanie pozostałości tego pestycydu w normie*.

Jak wyjaśnił PG Inspektor Sanitarny, *próbek do badań laboratoryjnych w kierunku pozostałości pestycydów nie pobierano w następujących przypadkach:*

- *z tej samej partii owoców, dla których wcześniejszy wynik badania był zgodny z wymaganiami obowiązujących przepisów prawnych (pobranych w GPKS w Korczowej),*
- *jeżeli Importer przedłożył wyniki badań tej samej partii towaru, pobranych przez inną GSSE lub inną PSSE,*

²⁶ Dalej WSSE.

²⁷ W tym e-mailu zawarta była informacja o tym, że częstotliwość kontroli towarów, dla których przyjęte są szczególne warunki przywozu – objętych systemem TRECES – wynika z przepisów UE.

²⁸ Raport dzienny z wykonanych czynności w dniu 4 maja 2023 r. w godzinach 19.00-7.00. Z raportu wynikało, że odbyła się konferencja z przedstawicielami GIS, na której przekazano zalecenie szefowi GSSE w Przemyślu o niepobieraniu 100% próbek do badań laboratoryjnych.

²⁹ Znak pisma BŻ.PS.423.5.2025.

³⁰ W związku z wejściem w życie rozporządzenia Komisji (UE) 2025/158 z dnia 29 stycznia 2025 r. zmieniającego załącznik II do rozporządzenia (WE) nr 396/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości acetamiprydu w określonych produktach lub na ich powierzchni.

- na 2-3 dni przed dłuższymi okresami świątecznymi – z uwagi na ryzyko zepsucia się agregatu chłodniczego na DPG w Korczowej w oczekiwaniu na wydłużony czas otrzymania wyników badań, bądź braku paliwa,
- we czwartki z uwagi na ryzyko niedostarczenia na czas przez kuriera do laboratorium w Skierniewicach, co w przypadku mrozonek grozi zniszczeniem próbek w magazynie kuriera,
- w piątki i soboty – z uwagi na długi czas oczekiwania od czasu pobrania do czasu dostarczenia do laboratorium, a tym samym długiego czasu postoju środka transportu typu chłodnia na DPG w Korczowej (ryzyko zepsucia agregatu bądź braku paliwa),
- dla produktów ekologicznych, zgodnie z pismem pismo GIS znak: BŻ.PR.426.11.2023 każdorazowo podejmowano ocenę ryzyka - produkty ekologiczne, dzikorosnące są w znacznie mniejszym stopniu narażone na pozostałości pestycydów,
- nie pobierano owoców mrożonych wg specyfikacji.

Próbek do badań radiologicznych nie pobierano na dzień przed dłuższymi okresami świątecznymi oraz w soboty.

W przypadku stwierdzenia w badanej próbce towaru obecności np. pestycydów czy radionuklidów przekraczających normy przy kolejnych transportach pochodzących od tego samego producenta zwiększano częstotliwość poboru próbek od 1 do 3 razy, zgodnie z „Instrukcją wewnętrzną dotyczącą częstotliwości prowadzenia granicznych kontroli sanitarnych żywności pochodzenia niezwierzęcego oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przywożonych z państw trzecich na teren Unii Europejskiej”, wydanie II z dnia 27 marca 2019 r. w zależności od dostępności towaru od tego producenta. O każdym ewentualnym odstępstwie od założeń w/w Instrukcji decydował PGIS w Przemysłu.

W przypadku poboru prób celem ich zbadania w kierunku pozostałości radionuklidów, GSSE naliczała producentom/importerom opłaty m.in. za transport prób do laboratorium, jak również za ich badanie.

Decyzje³¹, w których GSSE naliczyła opłaty podmiotom, które uczestniczyły w imporcie owoców na terytorium RP, nie zawierały opłat za badania laboratoryjne próbek w kierunku pestycydów, jak również za ich transport do IO-PIB, z uwagi na to, że koszty te zostały pokryte z budżetu MRiRW.

W badanej grupie 20 spraw granicznych kontroli sanitarnych w dwóch z nich zostały naliczone i pobrane opłaty za m.in. transport prób owoców (żurawina mrożona organiczna³² i jagoda czarna mrożona³³) do laboratorium oraz za wykonane badania, w pozostałych sprawach pobór prób i ich transport do IO-PIB opłacono ze środków MRiRW, w ramach Porozumienia z MRiRW.

Nienaliczanie opłat, w ocenie NIK, budzi wątpliwości w kontekście art. 75 ust. 1 pkt 3 ustawy z 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia³⁴ zgodnie z którym, podmioty działające na rynku spożywczym podlegające urzędowym kontrolom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej są obowiązane do pokrywania opłat uwzględniających koszty związane z czynnościami wykonywanymi w ramach urzędowych kontroli żywności, związanych z przeprowadzaniem granicznych kontroli sanitarnych.

³¹ Decyzje wydane w sprawach, w których pobrano do badań próbki owoców na zbadanie zawartości pozostałości pestycydów w ramach Porozumienia z MRiRW, objęte analizą w niniejszej kontroli.

³² Decyzja GPKSK.4270.2.28.2025.K2 z 20.01.2025 r.

³³ Decyzja GPGPKSK.459-1-5-650.2023.K5 z 31.08.2023 r.

³⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 1448.

GSSE w Przemysłu otrzymała wytyczne od Zastępcy Głównego Inspektora Sanitarnego, który pismem z 27 października 2023 r.³⁵ poinformował wojewódzkich i granicznych inspektorów sanitarnych o zasadach pobierania opłat za badania laboratoryjne w związku ze zgłoszoną przez nich wątpliwością dotyczącą próbek pobieranych w ramach granicznej kontroli sanitarnej oraz próbek produktów importowanych pobieranych z obrotu przez organy PIS i przesłanych w celu przeprowadzenia badań laboratoryjnych w IO-PIB. Z uwagi na to, że badania tych próbek były wykonywane w ramach *Porozumienia z MRiRW* badania pozostałości pestycydów w żywności importowanej, IO-PIB nie pobierał opłat za badania laboratoryjne od organów PIS, a wyniki badań laboratoryjnych dostarczanych próbek żywności przekazywał właściwemu organowi PIS w formie raportu (sprawozdanie z badań). W przypadku badań laboratoryjnych próbek wykonywanych w IO-PIB, które nie powodowały kosztów dla organów PIS, opłat nie pobierano od importerów/producentów owoców.

Opłaty ujęte w decyzjach za badania laboratoryjne i inne czynności wykonywane przez PG Inspektora Sanitarnego stanowiły dochody budżetu państwa (dział 851, rozdział 85132). Nie było możliwości wydzielenia z tych dochodów kwot uzyskanych za badania laboratoryjne pozostałości np. radionuklidów i innych związków chemicznych w owocach, ponieważ GSSE nie prowadziła oddzielnej ewidencji księgowej przypisanej rodzajom badanych produktów.

(akta kontroli t. I str. 9-133, 137-157, 202-217, 283-285, 492-500, t. III str. 3-12)

3. Wytyczne przekazywane przez GIS, odnoszące się do granicznych kontroli sanitarnych, zostały przez GSSE w Przemysłu zrealizowane. Pracownicy wykonywali swoje obowiązki dotyczące granicznych kontroli owoców, w tym pobór prób do badań laboratoryjnych, jak również naliczania opłat ponoszonych przez podmioty za czynności wykonywane w ramach urzędowych kontroli żywności³⁶ zgodnie z obowiązującymi procedurami, instrukcjami, wytycznymi zawartymi w pismach i mailach, tj.: *Procedura urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną*³⁷, *Procedura pobierania próbek żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz próbek sanitarnych* stanowiąca załącznik do zarządzenia Głównego Inspektora Sanitarnego nr 292/19 GIS z dnia 13 grudnia 2019 r., *Instrukcja pobierania próbek do badania żywności w kierunku pozostałości pestycydów*, *Instrukcja pobierania próbek do badania żywności w kierunku zanieczyszczeń chemicznych*, obydwie stanowiące załączniki do zarządzenia Głównego Inspektora Sanitarnego nr 146/17 GIS z dnia 7 lipca 2017 r., *Instrukcja wewnętrzna dotycząca częstotliwości prowadzenia granicznych kontroli sanitarnych żywności pochodzenia niezwierzęcego oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przywożonych z państw trzecich na teren Unii Europejskiej*³⁸, *Instrukcja wewnętrzna*

³⁵ Znak pisma BŻ.PR.426.117.2023

³⁶ Pismo z 28 listopada 2017 r. znak: GIS-BŻ-PR-022-345/17, BŻ.PR.426.117.2023 z 27 października 2023 r.

³⁷ Wprowadzona zarządzeniem nr 293/19 Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 13 grudnia 2019 r. w sprawie procedury urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną, nr procedury PK/NG/01.

³⁸ Wprowadzona zarządzeniem nr 4/2019 z dnia 27 marca 2019 r. Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego, dalej instrukcja wewnętrzna z 2019 r.

dotycząca częstotliwości prowadzenia granicznych kontroli sanitarnych żywności pochodzenia niezwierzęcego oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przywożonych z państw trzecich na teren Unii Europejskiej³⁹. Także wytyczne zawarte w pismach/mailach otrzymywanych z GIS dotyczące realizacji programu badania pozostałości pestycydów w żywności importowanej, były przyjmowane do realizacji. Pracownicy GSSE otrzymywali także wytyczne dotyczące granicznych kontroli sanitarnych podczas rozmów telefonicznych, wideokonferencji, które starali się odnotowywać w tzw. *raportach dziennych z czynności*.

Wyniki badań pozostałości pestycydów w żywności, a także pozostałości innych związków chemicznych były raportowane zgodnie z zaleceniami GIS⁴⁰.

(akta kontroli: t. I str. 9-48, 134-216, 293-389, 579-615, t. III str. 3-166)

4. W okresie objętym kontrolą opracowano i wdrożono procedury w związku z wykonywaniem granicznych kontroli sanitarnych importowanych owoców, i tak:

- *Procedura urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną*⁴¹ wprowadzona zarządzeniem nr 293/19 Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 13 grudnia 2019 r.,
- *Procedura pobierania próbek żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz próbek sanitarnych*⁴² stanowiąca załącznik do zarządzenia nr 292/19 Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 13 grudnia 2019 r.,
- *Instrukcja pobierania próbek do badania żywności w kierunku zanieczyszczeń chemicznych*⁴³ stanowiąca załącznik do zarządzenia nr 146/17 Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 7 lipca 2017 r.,
- *Instrukcja pobierania próbek do badania żywności w kierunku pozostałości pestycydów*⁴⁴ stanowiąca załącznik do zarządzenia nr 146/17 Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 7 lipca 2017 r.,
- *Instrukcja wewnętrzna z 2018 r. i 2019 r.*

Na podstawie badania 20 spraw granicznych kontroli sanitarnych owoców z lat 2022-2025 ustalono, że:

- Kontrolą objęto następujące owoce: banany świeże⁴⁵, maliny mrożone⁴⁶, truskawki mrożone⁴⁷, dzika róża suszona⁴⁸, żurawina mrożona-

³⁹ Wprowadzona zarządzeniem nr 5/2018 z dnia 29 czerwca 2018 r. Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego, dalej instrukcja wewnętrzna z 2018 r.

⁴⁰ Pismo z 13 kwietnia 2023 r. znak BŻ.PS.423.5.2023 r.

⁴¹ PK/NG/01.

⁴² PP/BŻ/01.

⁴³ IK/PP/BŻ/01/01 Z 07.07.2017 r.

⁴⁴ IK/PP/BŻ/01/02.

⁴⁵ Decyzja nr GPGPSK.459-1-1-831/2023/K1 z 01.02.2023 r.

⁴⁶ Decyzja nr GPGPSK.459-1-1-850/2023/K1 z 02.02.2023 r., GPKSK.4270.1.1053.2025.K1 z 25.04.2025 r.

⁴⁷ Decyzja nr GPKSK.4270.1.943.2025.K1 z 07.04.2025 r., GPGPSK.459-1-1288/2022/K1 z 19.05.2022 r.

⁴⁸ Decyzja nr GPKSK.4270.1.1053.2025.K1 z 25.04.2025 r.

organiczna⁴⁹, jeżyna mrożona⁵⁰, czarna porzeczka mrożona⁵¹, wiśnia mrożona⁵², dzika róża mrożona⁵³, jabłka świeże⁵⁴, śliwka suszona⁵⁵, jagoda czarna mrożona⁵⁶, owoce mrożone wg specyfikacji (malina mrożona i czarna porzeczka mrożona)⁵⁷, śliwka bez pestki świeża⁵⁸, truskawka świeża⁵⁹, winogrona świeże⁶⁰,

- Upoważnieni pracownicy, po zgłoszeniu przez osobę odpowiedzialną za towar przesyłki do granicznej kontroli sanitarnej, odnotowywali zgłoszenie w rejestrze zgłoszeń ocenianych przesyłek objętych kontrolą, a po potwierdzeniu nadejścia towaru i przyjęcia wniosku o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej rozpoczynali czynności kontrolne,
- W pięciu przypadkach⁶¹ (25%) kontroli dokonano wyłącznie na podstawie analizy dokumentacji przewozowej, tj.: wniosek lub inny dokument (wspólny zdrowotny dokument wejścia CHED-D), dokumentacja przewozowa (w tym CMR⁶², specyfikacje, faktury), deklaracje producenta, wyniki badań towaru potwierdzające zgodność towaru z wymaganiami wynikającymi z przepisów prawa,
- Kontrole w pozostałych 15 sprawach (85%) przeprowadzono w oparciu o analizę dokumentacji przewozowej oraz oględziny zakończone sporządzeniem dokumentu pod nazwą *Ocena wstępna bezpieczeństwa zdrowotnego jednego asortymentu towaru objętego kontrolą graniczną*, stanowiący załącznik do protokołu kontroli towarów objętych kontrolą graniczną⁶³,
- W ramach oceny warunków transportu oceniano: stan sanitarny środka transportu, warunki przewozu, temperaturę przewozu towarów łatwo psujących się poprzez jej odczyt z agregatu pojazdu,
- Podczas ośmiu kontroli (40%) pobrano próbki do analizy, w tym sześć w kierunku zbadania pozostałości pestycydów, dwie w kierunku pomiaru stężenia radionuklidów - Cs - 137 (metodą spektrometrii gamma),
- Wykaz analizowanych substancji dotyczący pozostałości pestycydów np. w zbadanej próbce jeżyn⁶⁴ w sprawozdaniu z badań nr 24/3567/1 z 11 października 2024 r. wykonanych przez IO-PIB w tabeli 1a obejmował

⁴⁹ Decyzja nr GPKSK.4270.2.28.2025.K2 z 20.01.2025 r.

⁵⁰ Decyzja nr GPKSK.4270.1.2403.2024.K1 z 11.10.2024 r.

⁵¹ Decyzja nr GPKSK.4270.1.1800.2024.K1 z 12.08.2024 r.

⁵² Decyzja nr GPGPKSK.459-1-1-605/2023/K1 z 25.01.2023 r.

⁵³ Decyzja nr GPKSK.4270.1.2955.2024.K1 z 04.12.2024 r.

⁵⁴ Decyzja nr GPGPKSK.459-1-1-3977/2023/K1 z 04.11.2023 r.

⁵⁵ Decyzja GPKSK.4270.1.954.2025.K1 z 08.04.2025 r., GPGPKSK.459-1-1-794/2022/K1 z 10.02.2022 r.

⁵⁶ Decyzja nr GPGPKSK.459-1-5-650/2023/K5 z 31.08.2023 r., GPGPKSK.459-1-1-4855/2022/K1 z 25.07.2022 r.

⁵⁷ Decyzja nr GPGPKSK.459-1-1-3374/2023/K1 z 21.08.2023 r.

⁵⁸ Decyzja nr GPGPKSK.459-1-1-3233/2023/K1 z 04.08.2023 r.

⁵⁹ Decyzja nr GPGPKSK.459-1-1-3673/2022/K1 z 17.06.2022 r.

⁶⁰ Decyzja nr GPGPKSK.459-1-1-149/2022/K1 z 12.01.2022 r.

⁶¹ Decyzja nr GPGPKSK.459-1-1-850/2023/K1 z 02.02.2023 r., Decyzja nr GPGPKSK.459-1-1-605/2023/K1 z 25.01.2023 r., Decyzja nr GPGPKSK.459-1-1-4855/2022/K1 z 25.07.2022 r., Decyzja nr GPGPKSK.459-1-1-3673/2022/K1 z 17.06.2022 r., Decyzja nr GPGPKSK.459-1-1-3673/2022/K1 z 17.06.2022 r.

⁶² Międzynarodowy List Przewozowy.

⁶³ F/PK/NG/01/01.

⁶⁴ Znak sprawy GPKSK.4270.1.2382.2024 z 1.10.2024 z 1.10.2024 r.

299 substancji w tabeli 2a – 241, w tabeli 4a – trzy. Sprawozdania te załączone były do akt dokumentacji dotyczącej kontroli granicznej.

W zbadanej próbie malin mrożonych⁶⁵ w sprawozdaniu z badań nr 25/659/1 z 25 kwietnia 2025 r. obejmował w tabeli 1a – 299 substancji, w tabeli 2a – 249 substancji, w tabeli 4a – trzy substancje,

- W każdej kontroli wydano dokumenty pod nazwą *Świadectwo spełniania wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy przekraczający granicę oraz decyzję*, w której naliczono opłaty za czynności kontrolne,
- W każdej z 20 spraw objętych kontrolą zostały pobrane opłaty za czynności kontrolne zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2017 r. za czynności wykonywane przez organy państwowej inspekcji sanitarnej w ramach urzędowych kontroli żywności*⁶⁶ oraz pismem Głównego Inspektora Sanitarnego z 27 października 2023 r.⁶⁷ dotyczącym braku opłat za badania wykonane przez IO-PIB,
- Czas trwania czynności kontrolnych wynosił od 25 minut (jedna kontrola) do 1,5 h (10 kontroli).

Dokumentacja każdej z badanych spraw zawierała wyniki badań laboratoryjnych wykonanych w Ukrainie, a w 15 przypadkach także certyfikaty/deklaracje jakości importowanych owoców. Zakres zbadanych związków w analizowanych sprawach różnił się w zależności od kodu CN⁶⁸ przewożonych owoców. Nie było informacji świadczących o tym, czy załączone wyniki badań laboratoryjnych wykonanych poza granicami RP uzyskano przy wykorzystaniu metod zapewniających wiarygodne i porównywalne dane przez akredytowane laboratoria.

Jak wyjaśnił PG Inspektor Sanitarny, *GPKS w Korczowej nie posiada wytycznych czy instrukcji, które zapewniałyby jednolite kryteria sprawdzania w odniesieniu do odpowiednich grup związków chemicznych. Pracownicy GPKS w Korczowej posługują się dostępnymi rozporządzeniami UE min. rozporządzeniem WE 2023/915 z późn.zm., rozporządzeniem 396/2005 z późn. zm. oraz rozporządzeniem 1333/2008 z późn.zm. Każdorazowo przy kontroli sanitarnej środków spożywczych wyniki badań przedstawione przez producenta są sprawdzane w aktualnej bazie internetowej UE w programie Pesticides database pod względem ich dopuszczonego poziomu. W obowiązujących przepisach prawnych nie ma dostępnych opracowań np. listy obowiązujących pestycydów dla poszczególnych owoców.*

- Suma opłat za przeprowadzenie 20 kontroli w ramach granicznych kontroli sanitarnych wyniosła 5 954,2 zł,
- Kontrole przeprowadzono z uwzględnieniem procedury wprowadzonej zarządzeniem nr 293/19 Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 13 grudnia 2019 r. w sprawie *procedury urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną*.

⁶⁵ Znak sprawy GPKSK.4270.1.1026.2025 z 05.04.2025 r.

⁶⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1130.

⁶⁷ Znak pisma BŻ.PR.426.117.2023.

⁶⁸ Kod CN to Scalona Nomenklatura Towarowa Handlu Zagranicznego będąca podstawowym elementem Wspólnej Taryfy Celnej pozwalającym na sklasyfikowanie towarów w obrocie międzynarodowym, tworząc system umożliwiający dokonanie identyfikacji towarów. Ww. Scalona Nomenklatura została określona w Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1719/2005 z dnia 27 października 2005 r. zmieniającego załącznik I do rozporządzenia Rady (EWG) nr 2657/87 w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej Taryfy Celnej.

Wykonane w dniu 15 października 2025 r. oględziny kontroli granicznej przeprowadzonej w GPKS w Korczowej wykazały, że pracownicy przeprowadzili czynności granicznej kontroli sanitarnej z poborem próby do badań laboratoryjnych borówki mrożonej w kierunku radionuklidów zgodnie z obowiązującymi w PIS procedurami. Pracownicy byli w stanie dokonać oględzin oraz pobrać próbki do badań laboratoryjnych przewożonych w samochodzie-chłodni owoców jedynie z dostępnych dla nich miejsc, tj. pobór materiału z worków znajdujących się na wierzchu palet. Pracownicy nie dysponowali narzędziami umożliwiającymi im dokonanie oględzin owoców znajdujących się w innych niż wierzchnie opakowaniach, zgromadzonych na paletach.

W związku z przeprowadzanymi kontrolami granicznymi GPKS sporządzały następujące raporty:

- comiesięczny raport z uszczegółowieniem owoców świeżych i owoców mrożonych, przesyłany do GSSE w Przemyślu - docelowo do GIS;
- dobowy raport do Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Rzeszowie,
- półroczne i roczne sprawozdanie z pobranych próbek do badań - przesyłane do GSSE w Przemyślu,
- roczne sprawozdanie do GSSE w Przemyślu - docelowo do GIS z wykonanych kierunków badań wraz z wynikami, wynikające z Planów Pracy,
- bieżące raportowanie pobranych i zbadanych próbek w kierunku pozostałości pestycydów w programie pestycydowym GIS „Raportowanie wyników badań monitoringowych pozostałości pestycydów w żywności”.

Jak wyjaśnił PG Inspektor Sanitarny, do granicznych kontroli sanitarnych są przyjmowane, zgodnie z ustawą o bezpieczeństwie żywności, oryginały wyników badań lub oryginalne deklaracje dot. jakości zdrowotnej wystawiane przez producentów, bądź uwiarygodnione pieczętką kopie dokumentów. W przypadku konieczności uzupełnienia dokumentacji przyjmowane są skany dokumentów, przesłane drogą elektroniczną z widoczną oryginalną pieczęcią. GPKS w Korczowej nie dysponuje własnymi instrukcjami dot. sprawdzania wiarygodności przedkładanych dokumentów oraz nie dysponuje możliwościami weryfikacji wiarygodności przedkładanych dokumentów. Każdorazowo, w przedkładanych dokumentach sprawdzany jest poziom pozostałości pestycydów, zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem WE 396/2005. Przyjmujemy zasadę, że zawartość związków chemicznych w przedkładanych dokumentach zależy od tego jakie środki chemiczne zastosował producent. W aktualnych krajowych przepisach prawnych nie ma odniesienia do wzoru wymaganego dokumentu i związków chemicznych podlegających obowiązkowej kontroli.

W związku z wątpliwościami PG Inspektora Sanitarnego⁶⁹ w sprawie pobierania przez organy PIS próbek produktów ekologicznych do badań laboratoryjnych⁷⁰ w kierunku pozostałości pestycydów Główny Inspektor Sanitarny

⁶⁹ Email skierowany do GIS 28 czerwca 2023 r.

⁷⁰ Kontrole graniczne produktów ekologicznych należą do kompetencji Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

poinformował⁷¹ m.in., że każdorazowo przy kontroli żąda się przedłożenia przez importera dokumentów potwierdzających bezpieczeństwo, w tym wyników badań laboratoryjnych, a w przypadku ich braku lub wątpliwości, co do bezpieczeństwa danego towaru, czy stanu higienicznego środka transportu, pobierane są próbki do badań laboratoryjnych. Z tego względu graniczna kontrola sanitarna opiera się na kontroli dokumentacji, a ocena partii towaru i pobieranie próbek do badań zależy od oceny ryzyka w uzasadnionych sytuacjach. Oznacza to, że organ kontroli może, na podstawie oceny ryzyka, pobrać do badań laboratoryjnych również próbkę żywności deklarowanej, jako ekologiczna.

(akta kontroli t. I str. 202-285, 389, 569-578, t. II str. 3-468, t. III str. 3-182-188)

5. Liczba świadectw stwierdzających spełnianie wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy⁷² wynosiła w poszczególnych latach objętych kontrolą odpowiednio: 1038, 973, 221, 31. Liczba dokumentów pod nazwą Wspólny dokument wejścia dotyczący zdrowia – CHED-D wydanych w latach 2022-2025 wynosiła odpowiednio: 1039, 779, 590, 142.

Świadectwa były zgodne ze wzorem stanowiącym załącznik nr 3 do rozporządzenia *Ministra Zdrowia z 14 lutego 2007 r. w sprawie wzoru wniosku o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej oraz świadectwa spełniania wymagań zdrowotnych*. Jak wynikało z opisu w przypisie świadectwa jego oryginał i jedną kopię otrzymywał wnioskodawca, a druga kopia pozostawała w aktach sprawy organu, który przeprowadził kontrolę graniczną. Świadectwo było ważne tylko łącznie z wnioskiem o przeprowadzenie granicznej kontroli sanitarnej i specyfikacją partii (gdy partia była złożona z różnych rodzajów tego samego towaru).

W oparciu o wyniki badań laboratoryjnych wydanych zostało w latach 2022-2025 ogółem 14 decyzji zakazujących wprowadzenia do obrotu i produkcji w UE (13 w 2023 r., jedna w 2024 r.) następujących owoców: jagoda czarna mrożona, malina mrożona, truskawka mrożona, śliwka suszona. Transporty zakwestionowanych owoców zostały wycofane do nadawców (zwrot na Ukrainę). Decyzje zakazujące otrzymały rygor natychmiastowej wykonalności. Były wysyłane do: importera, producenta, GIS, Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Rzeszowie, Oddziału Celnego w Korczowej, Granicznego Lekarza Weterynarii w Korczowej, Podkarpackiego Wojewódzkiego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Rzeszowie⁷³, systemu RASFF, GPKS w Medyce.

We wszystkich 14 sprawach zakończonych wydaniem decyzji zakazujących wprowadzenia owoców na terytorium RP, GPKS w Korczowej pobrał próby owoców do badań laboratoryjnych, i tak:

- 1) Maliny mrożone⁷⁴ – badanie w kierunku zawartości pozostałości pestycydów oraz badanie organoleptyczne i zawartości zanieczyszczeń. Z uwagi na negatywny wynik badania organoleptycznego towar został

⁷¹ Pismo z 28 czerwca 2023 r. znak: BŻ.PR.426.11.2023.

⁷² Dalej świadectwo.

⁷³ Dalej PWIJHARS.

⁷⁴ Decyzja zakazująca nr GPKSK.4270.1.561.2024 z 11 marca 2024 r.

wycofany. W decyzji naliczono koszty wykonania badań laboratoryjnych (960,00 zł) i koszty przewozu próbek do laboratoriów⁷⁵ (92,00 zł i 50,93 zł).

- 2) Maliny mrożone⁷⁶ - badanie w kierunku zawartości pozostałości pestycydów, próbkę wysłano do IO-PIB. Z uwagi na przekroczenie NDP pozostałości pestycydu – Flutriafol – towar podlegał zwrotowi.
- 3) Truskawki mrożone⁷⁷ - badanie w kierunku pozostałości pestycydów - próbkę wysłano do IO-PIB. Z uwagi na przekroczenie NDP pozostałości pestycydu – Imidiachlopyrd – towar podlegał zwrotowi.
- 4) Maliny mrożone kruszone⁷⁸ - badanie w kierunku pozostałości pestycydów - próbkę wysłano do IO-PIB. Z uwagi na przekroczenie NDP pozostałości pestycydu – Spirodiklofen – towar podlegał zwrotowi.
- 5) Borówki mrożone – podczas kontroli granicznej⁷⁹ w dniu 14 lutego 2023 r. pracownicy GPKS w Korczowej stwierdzili, że dokumentacja przewozowa – świadectwo urzędowe zawiera wyniki analiz laboratoryjnych z dnia 28 lipca 2022 r. W związku z tym, że nie został wypełniony wymóg zawarty w art. 4 ust. 2 lit. c rozporządzenia wykonawczego Komisji UE 2020/1158 (termin ważności badań laboratoryjnych przekroczył sześć miesięcy), odmówiono zatwierdzenia przesyłki na rynek wewnątrz UE.
- 6) Jagody czarne mrożone – podczas analizy dokumentacji przewozowej i zdrowotnej wg wniosku CHEDD.PL.2023.0000976 ustalono, że świadectwo urzędowe zawierało wyniki analiz laboratoryjnych z dnia 15 lipca 2022 r., co wskazywało na przekroczenie terminu ważności powyżej 6 miesięcy (niespełnienie wymogów dla świadectwa urzędowego wynikających z art. 4 ust. 2 lit c rozporządzenia wykonawczego Komisji UE 2020/1158).
- 7) Maliny mrożone - badanie w kierunku zawartości pozostałości pestycydów, próbkę wysłano do IO-PIB. Z uwagi na przekroczenie NDP pozostałości pestycydu – Flutriafol – towar podlegał zwrotowi.
- 8) Maliny mrożone – ustalenia jak w pkt 7.
- 9) Maliny mrożone - badanie w kierunku zawartości pozostałości pestycydów, próbkę wysłano do IO-PIB. Z uwagi na przekroczenie NDP pozostałości pestycydów – Karbendazym i Benomyl – towar podlegał zwrotowi.
- 10) Maliny mrożone – ustalenia jak w pkt 7.
- 11) Maliny mrożone – ustalenia jak w pkt 9.
- 12) Śliwki suszone – badanie w kierunku zawartości pozostałości pestycydów, próbkę wysłano do IO-PIB. Z uwagi na przekroczenie NDP pozostałości pestycydów – Antrachinon – towar podlegał zwrotowi.
- 13) Śliwki suszone – badanie w kierunku zawartości pozostałości pestycydów, próbkę wysłano do IO-PIB. Z uwagi na przekroczenie NDP

⁷⁵ WSSE w Warszawie, WSSE w Rzeszowie.

⁷⁶ Decyzja zakazująca nr GPGPKSK.459-1-1-3355/23 z 26 sierpnia 2023 r.

⁷⁷ Decyzja zakazująca GPKSK.459-1-1-2962/23 z 30 czerwca 2023 r.

⁷⁸ Decyzja zakazująca nr GPGPKSK.459-1-1-2773/23 z 3 czerwca 2023 r.

⁷⁹ Powiadomienie dotyczące borówek mrożonych zostało wprowadzone do systemu Traces NT 13 lutego 2023 r.

pozostałości pestycydów – Antrachinon i Folpet – towar podlegał zwrotowi.

14) Śliwki suszone – ustalenia jak w pkt 13.

W przypadkach kierowania owoców do badań laboratoryjnych w IO-PIB (w sumie 12 z 14 spraw) GSSE nie naliczyła kosztów badań laboratoryjnych i transportu, gdyż opłaty te zostały pokryte środkami pochodzącymi od MRiRW.

Pomimo przekazania do GIS informacji dotyczących rodzaju owoców i liczby próbek niespełniających wymagań sanitarnych (w 2023 r. – 12 próbek, w tym siedem dotyczących malin) prognozy poboru próbek na kolejne lata nie zostały zmienione przez GIS.

(akta kontroli t. I str. 494-500, IV str. 2-205)

We wszystkich 12 sprawach⁸⁰, w których zakazano wprowadzenia do obrotu i produkcji w UE partii określonych owoców, pracownicy GSSE przekazali do krajowego punktu kontaktowego (w GIS)⁸¹ powiadomienia o ich odrzuceniu na granicy z powodu zidentyfikowania ryzyka, jak określono w punkcie (c) artykułu 50 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 178/2002. Powiadomienia zostały przesłane do KPK niezwłocznie, nie później niż 48 godzin po otrzymaniu informacji o zagrożeniu.

W GSSE funkcjonował System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF). System ten był obsługiwany przez Zespół RASFF, w skład którego wchodził:

- pracownicy prowadzący graniczną kontrolę sanitarną w GPKS,
- osoby odpowiedzialne za prawidłowe funkcjonowanie Zespołu RASFF,
- zespół ekspertów.

Całokształt unormowań w powyższym zakresie był zawarty w zarządzeniach PG Inspektora Sanitarnego z 2010 r., 2018 r., 2023 r. i 2024 r. oraz ich aneksach. Ponadto GIS mailem z 31 marca 2023 r. przekazał do GSSE wytyczne dotyczące działania organów PIS w ramach sieci powiadamiania i współpracy w Polsce.

(akta kontroli t. I str. 501-568, t. IV str. 2-105)

6. PG Inspektor Sanitarny w Przemyślu na podstawie zawartych porozumień współpracował z Naczelnikami Urzędów Celnych: w Przemyślu (porozumienie z 15 marca 2012 r., 1 września 2014 r.), Krośnie (porozumienie z 19 marca 2012 r.), Dyrektorem Izby Celnej w Przemyślu (porozumienie z 3 września 2014 r.), Komendantem Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej w Przemyślu (porozumienie z 27 stycznia 2012 r.). Ponadto PG Inspektor Sanitarny w Przemyślu zawarł trójstronne porozumienie z Granicznym Lekarzem Weterynarii w Korczowej⁸², Podkarpackim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Rzeszowie⁸³ oraz PWIJHARS (porozumienie z 17 czerwca 2019 r.) w sprawie współdziałania i współpracy organów PIS z wymienionymi

⁸⁰ Ogółem było 14 decyzji zakazujących wprowadzenia do obrotu i produkcji partii owoców, z tego w dwóch przypadkach nie utworzono powiadomienia ze względu na niezgodności/brak informacji w dokumentacji.

⁸¹ Dalej KPK.

⁸² Dalej IW.

⁸³ Dalej PIORIN.

organami w zakresie urzędowych kontroli granicznych zwierząt i towarów wprowadzanych na terytorium UE.

Zapisy dotyczące współpracy wymienionych podmiotów odnosiły się m.in. do wymiany informacji o zauważonych nieprawidłowościach stwierdzonych w związku z kontrolą graniczną. Strony wymienionych porozumień zobowiązały się m.in. do współpracy w celu zapewnienia przestrzegania przepisów prawa dotyczących przywozu żywności pochodzenia niezwierzęcego oraz materiałów lub wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością z państw trzecich oraz wywożonych z terytorium UE, na podstawie wniosku o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej podmiotu działającego na rynku spożywczym odpowiedzialnego za te towary poprzez udzielanie sobie wzajemnej pomocy w zakresie czynności kontrolnych, wymiany informacji, szkolenia i wymiany doświadczeń wspólnych przedsięwzięć ukierunkowanych na niedopuszczenie do obrotu i produkcji środków spożywczych oraz materiałów lub wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością niespełniających wymagań zdrowotnych.

Jedną z form realizacji zapisów porozumień z ww. organami było przekazywanie im przez GSSE w Przemysłu decyzji zakazujących wprowadzenia do obrotu i produkcji w UE towarów przywożonych z państw trzecich, a także wpisywanie tych danych do systemu RASFF.

Podmioty, z którymi GSSE w Przemysłu zawarła ww. porozumienia miały dostęp do Platformy Usług Elektronicznych Skarbowo-Celnych (PUESC) i konsultowały się telefonicznie i drogą elektroniczną celem wymiany informacji.

W dniu 3 kwietnia 2025 r. przedstawiciele inspekcji działających na przejściach granicznych w Koroszczynie, Terespolu i w Korczowej, tj. Inspekcja Weterynaryjna, PIS, PIORiN, PWIJHARS wzięli udział w spotkaniu zorganizowanym przez KAS, celem którego było omówienie zgłoszonych do KAS przez Inspekcje postulatów rozwoju systemu PKWD-Single Windows (w ramach programu PUESC) dotyczących nowych oraz zmodyfikowanych funkcjonalności w zakresie modułu konsultacji.

Pracownicy GPKS w Korczowej przeprowadzili w dniach 25 kwietnia 2025 r. i 3 czerwca 2025 r. szkolenie dla pracowników KAS na temat towarów, które podlegają granicznej kontroli sanitarnej.

Jak wyjaśnił PG Inspektor Sanitarny, każda służba czy inspekcja dokonująca kontroli na Drogowym Przejściu Granicznym w Korczowej przeprowadza kontrole wg własnych przepisów, założeń i wytycznych oraz wg własnego tempa pracy. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w badanym środku spożywczym pisemne informacje są przekazywane na podstawie porozumienia do innych służb, jak dla przykładu decyzja PGIS zakazująca wprowadzenia do obrotu i produkcji w Unii Europejskiej.

(akta kontroli str.: t. I str. 443-491, t. III str. 183-191, t IV str. 2-5, 9-13, 17-20, 24-27, 31-33, 37-39)

7. Wykonywanie granicznych kontroli sanitarnych było wspomagane poprzez korzystanie z następujących systemów informatycznych:

- PKWD – Single Window (w ramach programu PUESC) – przy wykorzystaniu mechanizmów automatycznej wymiany danych z funkcjonariuszami KAS wykonywana była obsługa klienta na przejściu granicznym, tj. przyjęcie zgłoszenia do odprawy, etapy granicznej kontroli sanitarnej, ostateczne rozstrzygnięcie sprawy. Do tego systemu dostęp mieli: pracownicy IW, IJHARS, PIORIN, przedsiębiorcy i osoby fizyczne prowadzący obrót towarowy z podmiotami z zagranicy, przedstawiciele importerów oraz pracownicy GPKS w Korczowej i w Medyce. W przypadkach wystąpienia awarii w działaniu tego systemu stosowano obsługę papierową lub zgłoszenia elektroniczne na gpk.korczowa.gsse.przemysl@sanepid.gov.pl i gpk.medyka.gsse.przemysl@sanepid.gov.pl.
- EU Pesticides database – baza danych pestycydów UE zawierająca informacje o substancjach czynnych stosowanych w środkach ochrony roślin, ich dopuszczeniach i zakazach na terenie UE. Umożliwiała wyszukanie informacji takich jak dopuszczalne stężenie pozostałości (MRL) w produktach spożywczych, ponadto informacje o nadzwyczajnych zezwoleniach wydanych przez państwa członkowskie – dostęp do tego systemu był nieograniczony. Do tego systemu dostęp mieli pracownicy GPKS w Korczowej i w Medyce.
- Komadres – do obsługi finansowej kontrolowanego podmiotu.
- Traces-NT – program służący do kontroli w odniesieniu do towarów importowanych do UE z krajów trzecich, o których mowa w art. 47 ust. 1 lit. d, e lub f rozporządzenia (UE) 2017/625 – dostęp mieli pracownicy GPKS w Medyce i Korczowej.
- RASFF – System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (Rapid Alert System for Food and Feed) – wykorzystywany do wymiany informacji pomiędzy organami urzędowej kontroli w Europie będącymi członkami tego systemu. Do systemu wprowadzane są dane o żywności, paszach i materiałach do kontaktu z żywnością potencjalnie niebezpiecznych dla zdrowia ludzi, zwierząt lub środowiska i działaniach następczych w wyniku zidentyfikowania takich produktów. Do zamkniętej części systemu bezpośredni dostęp mieli wyłącznie upoważnieni pracownicy oficjalnych organów kontroli.
- System GIS do raportowania wyników badań monitoringowych pozostałości pestycydów w żywności. System służył do raportowania wyników badań monitoringowych pozostałości pestycydów w żywności. Dostęp do systemu miał PIS (osoby upoważnione w GPKS Korczowa i GPKS Medyka) oraz instytucje państwowe przeprowadzające badania.
- System GIS do raportowania wyników badań w kierunku wykrywania napromieniania żywności promieniowaniem jonizującym. System służył do raportowania wyników badań w kierunku wykrywania napromieniania żywności promieniowaniem jonizującym. Do systemu dostęp mieli pracownicy PIS (osoby upoważnione w GPKS Korczowa i GPKS Medyka).

(akta kontroli t. I str. 306-308)

8. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami dotyczącymi rozpatrywania skarg i wniosków przez terenowe organy PIS, Główny Inspektor Sanitarny

wystosował do nich pismo⁸⁴, w którym zwrócił uwagę na zasady rozpatrywania skarg i wniosków wynikające z przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*⁸⁵. W szczególności podkreślona została waga terminowości i właściwości rozpatrywanych skarg i wniosków.

Przyjmowanie i rozpatrywanie skarg i wniosków w GSSE w Przemyślu regulowało Zarządzenie Nr 1/2011 z dnia 5 stycznia 2011 r. Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego w Przemyślu *w sprawie wprowadzenia organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków w Granicznej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Przemyślu* (Aneks Nr 1/2017 z dnia 21 kwietnia 2017 r.).

W 2022 r. i 2025 r. do GSSE nie złożono skarg i wniosków, w 2023 r. i 2024 r. wpłynęło po jednej skardze, z tego skarga złożona w 2024 r. dotyczyła importu owoców. Skarga została rozpatrzona terminowo i zgodnie z obowiązującymi przepisami.

(akta kontroli t. I str. 390-409)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W 44 sprawach⁸⁶ objętych analizą, w tym w 30 sprawach, które zakończono wydaniem świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych i w 14, w których wydane zostały decyzje zakazujące wprowadzenia do obrotu i produkcji owoców, nie zawarto metryki w myśl art. 66a Kpa⁸⁷. Ponadto w aktach ww. spraw dokumentacja przewozowa nie została potwierdzona za zgodność z ich oryginałami.

Zgodnie z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 maja 2016 r. I OSK 2842/15 niewierzytelna kserokopia dokumentu urzędowego nie może korzystać z mocy dowodowej oryginału. Różnica ich mocy dowodowej polega na tym, że kserokopia właściwie uwierzytelniona korzysta z mocy dokumentu oryginalnego, natomiast brak właściwego uwierzytelnienia powoduje, że dokument taki musi być oceniony w świetle całego materiału dowodowego.

PG Inspektor Sanitarny wyjaśnił, że *metryki spraw do przywołanych dokumentów oraz potwierdzania kopii za zgodność z oryginałami w 2022 r. w GPKS w Korczowej nie zostały sporządzone w wyniku bardzo dużej ilości kontroli. Zapewniamy, że taka sytuacja nie powtórzy się i dołożymy wszelkiej staranności, aby formalności związane z KPA były dochowane.*

NIK zauważyła, że objęta analizą dokumentacja granicznych kontroli sanitarnych obejmowała lata 2022-2025 (do 30 czerwca) i w żadnej ze spraw objętych sprawdzeniem nie było metryki, a kopie dokumentów nie były potwierdzane za zgodność z ich oryginałami.

(akta kontroli t. I str. 494-500, t. II str. 32-468, t. III str. 183-189, t. IV str. 2-205)

⁸⁴ Pismo z 3 marca 2022 r. znak: NK.ZN.054.16.2021.

⁸⁵ Dz. U. z 2024 poz. 572, dalej Kpa.

⁸⁶ Numery tych spraw przekazano Dyrektorowi GSSE w ramach pisma z dnia 3 listopada o udzielenie wyjaśnień.

⁸⁷ Zarówno w wersji elektronicznej, jak i papierowej.

IV. Wniosek

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek	Założenie w aktach spraw metryki sprawy, w której wskazuje się wszystkie osoby, które uczestniczyły w podejmowaniu czynności w postępowaniu administracyjnym oraz określa się wszystkie podejmowane przez te osoby czynności wraz z odpowiednim odesłaniem do dokumentów określających te czynności, a także uwierzytelnianie kopii dokumentacji gromadzonej w aktach spraw.
---------	--

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono i opatrzone podpisem własnoręcznym w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń	Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje <i>prawo zgłoszenia</i> na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.
--------------------------------	--

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków	Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.
--	--

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 17 grudnia 2025 r.

Kontroler

Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska
główny specjalista kontroli
państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor

Stefan Gados

z up.

p.o. Wicedyrektor

Delegatury Najwyższej Izby Kontroli

w Rzeszowie

/-/

Stanisław Jarzyna